

8. KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS

Megrendelő: Andornaktálya Önkormányzata

Készítő: Tájterv Műhely Kft.

Andornaktálya község Településrendezési eszközeinek alátámasztásául szolgáló

KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS

a 2/ 2005 (I.11.) Kormányrendelet alapján
2019. február havában

1. A környezeti értékelés dokumentáció kidolgozási folyamata

1.1. Előzmények

Andornaktálya Önkormányzata 2016-ban adott megbízást és kötött szerződést a Poltrade Bt-vel a település településrendezési tervének teljes körű felülvizsgálatára. A megbízott tervező a Tájterv Műhely kft-t kérte fel a település tájrendezési, környezetvédelmi, külterület-szabályozási munkarészeinek elkészítésére.

A tervezés a település teljes közigazgatási területét érinti, ezért az egyes tervek és programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005.(I.11.) Kormányrendelet 1. § (2) bekezdése értelmében a településrendezési terv részeként környezeti vizsgálat készítése kötelező.

A környezeti értékelés az említett rendeletben rögzített tematika tartalmi követelményei szerint került kidolgozásra, a település léptékének, adottságainak és a fejlesztési szándékoknak megfelelő részletettségben.

1.2. A tervezési folyamat más részeihez való kapcsolódása

A környezetértékelés szervesen kapcsolódik a tervezési folyamatba. A településrendezési eszközök készítését megelőzte a településfejlesztési koncepció elkészítése, amelyhez a 314/2012. (XI.8.) Kormányrendelet szerint el kellett készíteni a megalapozó vizsgálatokat. Így a tervezők már koncepcióalkotás idején megfelelő ismeretekkel rendelkeztek a környezet értékeiről, állapotáról és az alapvetően meghatározta gondolkodásukat.

A településtervezés több szakági tervező közös munkájának eredménye, és a terv többszöri tervezői, megbízói, lakossági egyeztetés, visszacsatolás révén formálódik.

Az mindenesetre rögzíthető, hogy a tájhasználati, környezetvédelmi, természetvédelmi javaslatok kidolgozásánál, a térszerkezet alakításánál meghatározó jelentőségűek a környezeti vizsgálat, a környezeti értékelés megállapításai.

Az állandó visszacsatolás révén mind a településrendezési terv, mind a környezeti értékelés tartalma, mélysége folyamatosan változott. A tervezés folyamatában a környezeti értékelésben kiemelt adottságok, értékek, célok következtében formálódtak a hatályos tervhez képest a változtatási, illetve szabályozási javaslatok. A környezetértékelés adott fejezetei pedig mindig kiegészültek az új javaslatokkal és azok várható környezeti hatásaival.

1.3. A környezeti értékelés készítése során tett javaslatok hatása a terv alakulására

A környezeti értékelés eredményeként az eljárásban résztvevő államigazgatási szervek előzetes véleményét, valamint a hatályos településrendezési tervet is figyelembe véve, azokkal összhangban az alábbi tervezést befolyásoló javaslatok születtek.

- Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területként a Heves megyei Területrendezési Terv által szabályozott területet vettük figyelembe.
- a kiváló termőhelyi adottságú szőlő- és gyümölcs termőhelyeken elsősorban a szőlő és gyümölcsstermesztést kell támogatni és erre a HÉSZ szabályozásával is ösztönözni kell.

- a kiváló termőhelyi adottságú, erdőterületbe, valamint a Nemzeti Ökológiai Hálózatba tartozó erdőterületeket erdőként kell szabályozni.
- a természeti, táji értékek megőrzését, fejlesztését kiemelt szempontként kell tekinteni a tervezés folyamán.

Andornaktálya Egerrel közvetlenül szomszédos, a várossal gyakorlatilag összenőtt agglomerációs település, amely helyzetéből adódóan el kell, hogy lásson bizonyos térségi települési feladatokat, így lakó-, gazdasági és iparterületek biztosítását. Ez területeinek fokozottabb igénybevételével, beépítésével jár, amely következtében óhatatlanul csökkennek a természetközeli területek, megnövekszik a mesterséges felület, a forgalom, a környezetterhelés azaz az intenzív területhasználat amely egyértelműen csökkenti az élővilág kiterjedését.

1.4. A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása az általuk adott véleményeknek, szempontoknak a környezeti értékelés során történő figyelembe vétele, az indokok összefoglalása

A településrendezési eszközök egyeztetése, megvalósítása, érvényesítése következtében várható környezeti hatások vizsgálatát és értékelését összegező környezeti értékelés egyeztetésében a 2 /2005 (I.11.) Kormányrendelet 3. számú melléklete szerint az alábbi államigazgatási szervek vonandók be.

- a környezetvédelemre kiterjedően:
BAZ megyei Kormányhivatal Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály
- a természet- és tájvédelemre kiterjedően:
Bükk Nemzeti park Igazgatóság
- a környezet- és település-egészségügyre kiterjedően:
Heves Megyei Kormányhivatal Népegészségügyi Szakigazgatási szerve
- az épített környezet védelmére kiterjedően:
Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Kormányhivatal Építésügyi és Örökségvédelmi Hivatalának Állami Főépítésze
- erdővédelemre kiterjedően:
Heves Megyei Kormányhivatal Erdészeti Igazgatósága
- talajvédelemre kiterjedően:
Heves Megyei Kormányhivatal Növény- és Talajvédelmi Igazgatósága
- a termőföld mennyiségi védelmére kiterjedően:
Heves Megyei Kormányhivatal Földhivatala
- földtani és ásványvagyron védelemre kiterjedően:
Miskolci Bányakapitányság
- kulturális örökség (műemlékvédelem, régészet) védelemre kiterjedően:
Egri Járási Hivatal Járási Építésügyi és Örökségvédelmi hivatala
- vízügyi és vízvédelmi hatósági szempontból:
BAZ megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság
- a felszíni és a felszín alatti vizek minőségi és mennyiségi védelmére kiterjedően:
vízvédelmi és vízügyi hatóság
Észak Magyarországi Vízügyi Igazgatóság
- súlyos ipari balesetek megelőzése érdekében:
megyei katasztrófavédelmi igazgatóság
B.A.Z. Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint az egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012.(XI.8.) Kormányrendelet 9. melléklete szerint a településrendezési eszközök egyeztetési eljárásában résztvevő államigazgatási szervek közül a környezeti értékelés tartalma szempontjából alapvető véleményt a településrendezési tervet megelőző településfejlesztési koncepcióhoz, és a településrendezési eszközök készítéséhez a Bükk Nemzeti Park, BMKH Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály, a Vízügyi

Igazgatóság valamint az Állami Főépítész adott.

A településrendezési eszközök egyeztetési anyagáról az egyeztetés folyamatában érintett államigazgatási szervek közbenső véleménye várható, amely módosíthatja bizonyos mértékben a környezeti értékelés tartalmát, és magát a településrendezési tervet is. Az eltérő vélemények egyeztető tárgyalásán kell az álláspontokat véglegesíteni.

A környezet védelméért elsősorban felelős hatóságok előzetes véleménye

Bükk Nemzeti Park Igazgatóság

Az Igazgatóság a településfejlesztési koncepcióhoz írt előzetes levelében megadta a település területén illetve közvetlen szomszédságában lévő országos és helyi jelentőségű védett természeti területeket és ezek digitális térképi állományát. A digitális adatszolgáltatás tartalmazta az Országos Ökológiai Hálózat és a Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetét is.

A Bükk Nemzeti Park Igazgatóság településrendezési eszközök készítéséhez írt tájékoztató levelében közli, hogy a koncepció készítéséhez korábban küldött adatszolgáltatásához képest változás nem történt, és a jogszabályi kötelezettségeken túl az állásfoglalás külön kérést nem tartalmaz.

BMKH Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály.

a BMKH Környezetvédelmi és Természetvédelmi Főosztály tájékoztató levelében felsorolja az országos védelem alatt álló védett természeti területet – Kölyuktető 11/1998 (V. 6.) KTM – valamint az Országos Ökológiai Hálózat területeit.

A jogszabályi felsorolásból kiemeli a levegőtisztaság védelmi szempontból fontos jogszabályokat és hangsúlyozza, hogy „A területen kizárólag olyan tevékenység folytatható és olyan építmények helyezhetők el, amelyek légszennyező anyag kibocsátása, légszennyezettségre gyakorolt hatása a 306/2010(XII.23.) Kormányrendelet előírásait teljesíti, környezetveszélyeztetést nem okoz.”

Hasonló részletességgel tartalmazza a vélemény a zaj és rezgés elleni védelemről, a hulladékgazdálkodásról és földtani közeg védelméről szóló, a tervezés során figyelembe veendő jogszabályokat.

Állami Főépítész

Az Állami Főépítész tájékoztatásában felsorolja a jogszabályi változásokat, a tervekészítés feltételeit, ütemezését, szabályait. Kiemeli, hogy a 2/2005.(I.11.) Kormányrendelet szerint környezeti vizsgálat, környezeti értékelés elkészítése kötelező. A településrendezési terv készítésekor figyelemmel kell lenni arra, hogy a bekövetkező változások, hátrányos következményekkel ne járjanak, a biológiai aktivitás szinten maradjon.

Észak-Magyarországi Vízügyi Igazgatóság

Az Igazgatóság felhívja a figyelmet a vízbázis védelmi védőterületekre és védőidomokra. A szakvélemény szerint az egri vízmű sérülékeny földtani környezetben fekszik és a védőzóna belterületet is érint.

Tekintettel arra, hogy a felszíni vizek védelméről szóló 219/2004(VII.21) Kormányrendelet 2. számú melléklete és az 1:10000 méretarányú szennyeződés érzékenységi térkép alapján a település területe a felszíni víz állapota szempontjából érzékeny területnek minősül, a vonatkozó rendeleteket előírásokat, a tervezés, szabályozás során ezt a tény is figyelembe vesszük.

Felhívja a figyelmet, hogy új lakó és ipari övezetek csak teljes közművesítéssel irányozhatók elő és csak elválasztott rendszerű közműhálózat építhető ki a csatornával el nem látott területeken.

Fontosnak tartja a vízbázisok , ill. a vizek védelmét szolgáló jogszabályok – 83/2014(III.14.) ; 123/1997(VII.18) ; 219/2004(VII.21) Kormány rendeletek kiemelését.

Közli, hogy Andornaktálya nagyvízi mederrel nem érintett és nem tartozik belvízi öblözetbe sem, és az Igazgatóság által üzemeltetett vízrajzi létesítmény sem található.

EGYÉB VÉLEMÉNYEK

Az egyéb vélemények közül az Erdőfelügyelet az adatszolgáltatásként közli, hogy Andornaktálya község külterületére vonatkozó erdészeti térképállományok a NEBIH honlapjáról letölthetők. A Földhivatal közli, hogy a termőföldek tervezett igénybevételét e lehető legkisebb területi mértékre kell korlátozni. Az áltagsnál jobb minőségű termőföldek más célú felhasználásának tervezését nem javasolják és az csak időleges, illetve helyhez kötött igénybevétel céljából engedélyezhető.

1.5. A környezeti értékelés készítéséhez felhasznált adatok forrása, az alkalmazott módszer korlátai, nehézségek, felmerült bizonytalanságok

Andornaktálya község környezeti állapotának jellemzésekor felhasználtuk az államigazgatási szervek településfejlesztési koncepcióhoz valamint a településrendezési eszközök készítéséhez adott véleményét, adatait, ismereteit, valamint a 314/ 2012. (XI.8.) Kormányrendelet alapján elkészített Megalapozó vizsgálat környezettel, tájjal, természetvédelemmel foglalkozó munkarészeit. Az adottságok felmérése helyszíneléssel történt és igen sok adatot gyűjtöttünk a településen elsősorban az önkormányzattól.

Konkrét mérési adatok azonban nem állnak rendelkezésünkre. A fő gond és alkalmazott módszer korlátja az, hogy a környezet állapotát egyes időszakokban, időpillanatokban illetve folyamatában bemutató mérési adatok nem állnak a tervező rendelkezésére.

2. A terv kidolgozásakor vizsgált változatok ismertetése

A tervezés során konkrét változatok nem készültek. A tervezés az elkészített és minden érdekelt által megismert, elfogadott településfejlesztési koncepció és a hatályos településrendezési terv alapján folyt. Az egyeztetések alatt csak egy-egy terület esetében merült fel többféle, különböző célú hasznosítás, ez azonban az egyeztetés során letisztult és a településszerkezeti és szabályozási javaslat egyértelmű területhasználatot jelöl.

2.1. A terv céljának, tartalmának összefoglaló ismertetése, a környezeti értékelés készítése szempontjából fontos elemek, jellemzők

Andornaktálya közigazgatási határa jelen tervezés során nem változik. A település beépítésre szánt területe a hatályos tervhez képest módosul. Alapvető változást jelen az Eger –patak túloldalán az Eger városát és az autópályát összekötő M25-ös gyorsforgalmi út megépítése, de ez a megvalósítandó út már az előző településrendezési tervben szerepelt. A kiviteli tervek kidolgozását követően merült fel az északi iparterület mellett egy déli ipari terület kialakítása.

Jelen koncepció eredményeként nem változik jelentősen a település kialakult szerkezete, az említett gyorsforgalmi út megépítése okoz majd alapvető – kedvező – változást Andornaktálya életében. A település belterülete a forgalom csökkenés következtében vonzóbbá válik és szervesebb kapcsolat jön létre a külterületi utak felújításával a lakó, a gazdasági és a mezőgazdasági hasznosítású külterületek között .

A természet-, a környezet- a táj-, és tájképvédelmi szempontok meghatározóak voltak a terv külterületi szabályozásánál, ez mind az övezetek meghatározásában, mind a HÉSZ szabályaiban visszatükröződik. A külterületi övezeti szabályozással – ez erdőkon kívüli mezőgazdasági területeken - elsődleges cél az adottságoknak megfelelő tájhasználat, a fenntartható gazdálkodás, a tájjelleg, a

mozaikos tájszerkezet megőrzése. Az adottságoknak megfelelő tájhasználat a szőlő- és gyümölcsstermesztésre, valamint az állattartás növelésére való ösztönzést jelenti. A gazdálkodás ilyen irányú megújulása, kiterjedése, gazdaságilag és tájésztétikailag is kedvező a település számára. Az új szabályozás meg kívánja akadályozni a területek felaprózódását, a külterületek felesleges, sűrű beépítését. Ugyanakkor támogatja az árutermelést, a családi jellegű gazdálkodást, termékfeldolgozást, az egyes külterületi övezetekben, az ezekhez szükséges építési lehetőségeket, a gazdálkodáshoz szükséges területi méretek megléte esetén.

Tekintettel arra, hogy Andornaktálya területének jelentős részén szennyeződésre érzékeny felszíni, ill. felszín alatti képződmények találhatóak a szabályozásnál a víz- és környezetvédelmi szempontokat elsődlegesen figyelembe vettük.

Sajátos, Andornaktálya külterületére jellemző a rengeteg – több mint 120 db - MOL olajkút – jelenléte. A Mol-lal történt egyeztetés eredménye az lett, hogy, a jelenleg nem működő kutakat sem szabályozhattuk más területfelhasználási egységbe. Így az évtizedek óta felhagyott és kifejezetten természetközeli állapotú, befásodott olajkutat – ez a meglévő kutak több mint 80 %-a (!) – nem erdőként, vagy gyepterületként kerültek szabályozásra, hanem a bányatörvény szabályaira hivatkozó MOL kérésének megfelelően Olajkútként, bányaterületként

Biológiai aktivitásérték

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló törvény szerint az újonnan beépítésre szánt területek kijelölésével egyidejűleg a település közigazgatási területének biológiai aktivitás értéke az eredeti – azaz a változás előtti – aktivitás értékhez képest nem csökkenhet.

A terv a felhagyott, bozótosodó, rosszabb minőségű mezőgazdasági területeken további erdősítést javasol és a ténylegesen növényzettel fedett területeket mezőgazdasági vagy erdőterületként szabályozza. Így a biológiai aktivitás érték javul és a jelentős nagyságú iparterület bővítés sem borítja fel a mérleget. Tudomásul kell venni, hogy Andornaktálya, Eger megyeszékhely szomszédságában be kell, hogy fogadjon városi, agglomerációs funkciókat is.

Alapkérdés, hogy a biológiai aktivitás értéket a hatályos tervhez képest számoljuk, hiszen a beépítésre szánt területeket is a hatályos terv határozta meg. Ez esetben az új terv által javasolt változtatások csak kis mértékben változtatják a kialakult állapotot.

A számítást a /2007.(IV.3.) ÖTM rendelet alapján végeztük el.

2.2. A terv összefüggése más releváns tervekkel illetve programokkal

A településrendezési tervek készítése során alapvetően kötelező feladat a magasabb rendű területrendezési tervekkel való összhang megteremtése.

Az Országos Területrendezési Terv (OTrT) fő szabályait és övezeteit a településrendezési terv készítése során figyelembe vettük. Az OTrT Heves megyére vonatkozó tartalmának és a megyei adottságoknak figyelembevételével készült HEVES Megye Területrendezési Terve amelynek Andornaktályára vonatkozó előírásait, övezeti szabályait a tervezés során a településrendezési tervbe beépítettük. A megyei szerkezeti terv Andornaktálya területén vízgazdálkodási térséget, mezőgazdasági térséget, és városias települési térséget tartalmaz. A településrendezési terv a megyei terv által jelölt kiváló adottságú erdőterületekkel teljes mértékben összhangban van.

A megyei területrendezési tervben lehatárolt Nemzeti Ökológiai Hálózat ökológiai folyosó övezetét a településrendezési tervben ingatlanhatárookra pontosítottuk.

Andornaktálya tájképvédelmi szempontból kiemelten figyelembe veendő terület övezetét a megyei területrendezési terv alapján pontosítottuk. A tájhasználat szabályozásakor és az övezeti előírások megfogalmazásakor a fentiek figyelembe vétele elsődleges szempont volt.

Említettük, hogy Andornaktálya területe a felszín vizek állapota szempontjából érzékeny területnek minősül. A Helyi Építési Szabályzat előírásainak megalkotásakor ezt a tény is figyelembe vettük.

3. A terv megvalósítása környezeti hatásainak, következményeinek feltárása

3.1. A terv céljainak összevetése a terv szempontjából releváns nemzetközi, közösségi, országos szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi célokkal

A kiemelt országos környezet- és természetvédelmi célok a vonatkozó törvényekben és országos koncepciókban, stratégiákban fogalmazódnak meg.

Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció

Az Országgyűlés 2014. január 3.-i OGY határozatával fogadta el a Nemzeti Fejlesztés 2030- Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepciót (OFTK), a fenntartható fejlődés, a jövő nemzedékek lehetőségeinek védelme és a nemzeti erőforrásokkal való hosszú távú felelős gazdálkodás következményeinek érvényesítése érdekében.

A koncepció fejlesztési prioritásokat is megfogalmaz és illeszkedik az EU 2020 Stratégiához és a Közös Stratégiai Kerethez. Az OFTK-ban megfogalmazott Nemzeti Jövőkép alapján Magyarország 2030-ban Közép–kelet Európa egyik központja lesz, biztonságos megélhetést biztosító versenyképes gazdasággal, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.

A négy hosszú távú átfogó fejlesztési céllal Andornaktálya településfejlesztési koncepciója teljesen összhangban van és így az ez alapján készülő településrendezési terv is.

Kiemelten visszaköszön az „értékteremtő, foglalkoztatást biztosító gazdasági fejlődés”, és a „természeti erőforrásaink fenntartható használata, értékeink megőrzése és környezetünk védelme „átfogó fejlesztési cél, hiszen a szelíd turizmus /lovaglás, borturizmus/ fejlesztése a meglévő adottságokból következik.

A környezeti értékelés szempontjából különösen a hosszú távú életfeltételeinket és a gazdasági potenciálunkat biztosító természeti erőforrásokkal való fenntartható gazdálkodás megteremtése, az élővilág sokféleségének, értékeinek megőrzése, az egészséges élet környezeti feltételeinek és jobb minőségének biztosítása elsődleges fontosságú.

A specifikus célok közül a vidéki térségek, tájak értékeinek, erőforrásainak megőrzése, a sokszínű és életképes agrárgazdaság megteremtése, a természeti erőforrásokkal való takarékos és hatékony gazdálkodás, a stratégiai természeti erőforrások fenntartható használata, a természeti értékek védelme, a környezetminőség javítása mind megjelent Andornaktálya településfejlesztési koncepciójának és településrendezési tervének készítésekor.

Természetesen ezek a gondolatok, célok megfogalmazódnak más és más szempontból és hangsúllyal a Nemzeti Vidékstratégiában, a Fenntartható fejlődés stratégiában, a Nemzeti Természetvédelmi Alaptervben is.

Andornaktálya gyakorlatilag Eger „elővárosa”, a megyei tervben városias települési térség, érdekelt a gazdaságfejlesztésben, természetvédelemben, turizmusban, amit a közvetlenül szomszédos településekkel és a megyeszékhellyel Egerrel, a „minőség városával” együttműködve kell sikeresen megvalósítani, élve a fenti stratégiák, programok adta szakmai tartalommal, pályázati, támogatási lehetőségekkel.

3.2. Környezetvédelmi célok és szempontok megjelenése a tervben

Az előző fejezetekben is számos környezetvédelmi cél fogalmazódott meg. Itt kissé átfogalmazva környezetvédelmi célként fogalmazhatjuk meg a települési élet- és környezetminőség javítását, a környezetbiztonság erősítését, a természeti erőforrások és értékek megőrzését, a fenntarthatóság szempontjainak kiemelését.

A települési élet- és környezetminőség javítása, a környezetbiztonság erősítése cél, az emberhez méltó, egészséges élet közvetlen környezeti feltételeinek biztosítását jelenti. Andornaktálya esetében az erdőterületek, a zöldfelületek növelésével, a környezet kedvezőbbé tételével e célkitűzés magvalósulása irányába mutat a terv. Azt azonban kiemelten hangsúlyoznunk kell tekintettel a jelentős közlekedési és iparterületi fejlesztésekre – amelyeket már a hatályos terv is tartalmazott-hogy kedvezőbb környezeti változás csak az előírások szigorú betartása, a környezet szennyezésének

visszafogása esetén várható.

A természeti erőforrások és értékek megőrzése alatt a természeti erőforrásokkal való takarékos gazdálkodás kialakítását, a környezetszennyezés megelőzését, a fenntartható használat megvalósítását értjük. Andornaktálya tervében az adottságoknak megfelelő tájhasználati javaslat kidolgozásával próbáljuk ezt a célt megvalósítani.

A nagyszámú olajkút és ezen olajkútak részleges elhanyagoltsága, a termelés újraindításának bizonytalansága, az esetleges korábbi környezeti szennyezések hatása azonban nem ismert a tervezők előtt így a környezeti értékelés egyik legbizonytalanabb pontja a külterületen szétszórtan elhelyezkedő kútterületek, esztétikai, környezeti, funkcionális értékelése, jövőbeni hatásuk megítélése.

A fenntartható életmód, termelés és fogyasztás elősegítése, lényeges a jövő szempontjából, hiszen ez a három tényező együttesen biztosítja azt, hogy a növekvő jólét, csökkenő környezetterhelés mellett legyen elérhető. Az tény, hogy településrendezési terv csak ösztönözni tud a fogyasztási magatartás megváltoztatására, a környezeti szempontból kedvezőbb termékek, szolgáltatások igénybevételére. Az azonban elmondható, hogy a településrendezési terv nem tartalmaz olyan változtatásokat, amelyek ellentétesek lennének a takarékos anyag-, víz-, - és energiahasználat elveivel. A településrendezési tervben szereplő változások, a településszerkezeti tervben meghatározott területfelhasználások és azok rendszere a környezetvédelmi célok és elvárások figyelembe vételével kerültek meghatározásra.

3.3. A terv céljainak egymás közti illetve a releváns tervek, programok céljaival való konzisztenciája környezeti szempontból

A településfejlesztési koncepció újragondolása, a településszerkezeti terv és szabályozási terv felülvizsgálata során a hatályos tervhez képest az új tervben megjelent változtatási elemek – az erdőterületek kismértékű növelése, az adottságoknak megfelelő tájhasználat ösztönzése, a kiváló termőhelyi adottságú szőlő és gyümölcs termőhelyek figyelembe vétele, a külterületi beépítési lehetőségek újragondolása, a beépítésre szánt területek kismértékű növelése, a teljes közművesítés, a szennyvízcsatorna hálózatra való rákötés szorgalmazása – településrendezési és ezen belül környezetvédelmi szempontból is összehangolt változtatások együttese, amelyek a területrendezési tervekkel, az ágazati fejlesztési tervekkel és a megyei programokkal összhangban vannak.

3.4. A jelenlegi környezeti helyzet releváns, a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése

3.4.1. Andornaktálya azon környezeti jellemzőinek azonosítása, amelyeket a terv megvalósítása valószínűleg jelentősen befolyásol.

3.4.1.1.1. A terület táji, természetvédelmi jellemzése

A táji és természeti adottságok vizsgálata

Andornaktálya Heves megye keleti-középső részén található, az Észak-Magyarországi középhegység nagytáj, Bükk-vidék középtáj, Egri-Bükkalja kistájhoz tartozik. Eger és Maklár között helyezkedik el, Egertől mindössze 1 km-re déli irányban, gyakorlatilag azzal egybeépült. Az Egri Borvidék környezetében négy szint különíthető el: a Bükk nyugati nyúlványainak leszakadt mészsörgei, az Egert környező alacsonyabb dombvonulat, az Eger-patak kavicsos, jégkorszaki teraszai és végül a patak jelenkori völgy síkja. A település az Eger-patak völgyében és az azt keletről határoló dombokra, a Bükk-hegység legdélebbi nyúlványára épült. Területe hegységelőtéri dombság, tengerszint feletti magassága pedig a 260 métert nem haladja meg. A falu határának magaslatai a Kis-, Kutya-, Szél-, és Rózsa-hegy. A völgyek déli, délnyugati, délkeleti kitettséggű lejtői közepesen vagy erősen erózió veszélyesek. Településszerkezetét tekintve dombsági sorfalú, csaknem 5 km hosszú.

Az egri borvidék területének nagy részét (30%) egy K-Ny-i sávban alsó-miocén kori, körülbelül 17

millió éves riolittufa borítja. A kőzetmozgások eredményeként létrejött törésvölgyekben É-D-i irányú patakok futnak. A kistáj három jelentősebb vízfolyása a Laskó-, a Csincse- és az Andornaktálya területén végigfolyó Eger- patak, amely a Bükk-alja legjelentősebb vízfolyása. A Bükk- hegység jellegzetes mészkő- hegység, amelyre a porózus karsztfelszín a jellemző. A hegyvidék vizeiből táplálkozik a környék réteg- és artézi vízkészlete. A mészkő rétegbe beszivárgó csapadék a felszín alatt nagy összefüggő víztömegeket alkot. A talajvíz általában 6m alatt összefüggően megtalálható, a völgyekben azonban 4m fölé emelkedik. Mennyisége nem jelentős, a rétegvíz készlet már jóval nagyobb mennyiségben található. Andornaktályán ezekre több kutat is fúrtak. A talajvíz jellege az Eger- völgyben nátrium- kalcium- hidrogén-karbonátos és különösen kemény, szulfátos. Nagyobb állóvíz Andornaktályán nem található. Az itt feltörő víz kémiai jellege szulfátos, kemény. A település külterületén több 80°C-os termálvízlelőhely van, melyek gyógyvíz jellege nem zárható ki, ugyanakkor minőségük nem történt meg.

Talaj

A talaj nagyrészt nyirokszerű csernozjom barna erdőtalaj. A nevezett talajok mélyebb fekvésekben található öntéstalajokkal együtt kedvező gazdálkodási feltételeket nyújtanak Andornaktálya változatos, mozaikos tájhasználatú külterületén a szőlő- gyümölcsstermelésnek, erdőgazdálkodásnak, az öntéstalajokon a szántóföldi művelésnek. A vályog mechanikai összetételű agyagbemosódásos barna erdőtalajokra a közepes vízvezetés és a nagy víztartóképeség a jellemző. Termékenységi besorolása az erodáltságtól, a kémhatástól, a termőréteg vastagságától függ.

Éghajlat

Az egri borvidék magyar viszonylatban az egyik legaszályosabb és leghűvösebb éghajlatú borvidék. Éghajlata mérsékelt meleg-mérsékelt száraz. A napsütéses órák száma éves összege kevéssel meghaladja az 1850 órát; a nyári időszakban pedig 750-760, a télben 180 órát. Az évi középhőmérséklet 9,5 - 9,8 °C, a vegetációs időszakban a sokévi átlag 16 és 17 °C között alakul. A fagymentes időszak hosszabb 185 napnál, de a délies lejtőkön még a 190 napot is meghaladó hosszúságú. Sokévi átlagban évente kb. 630mm csapadékkal számolhatunk; ebből a vegetációs időszakra 380mm jut. Leggyakrabban ÉNy-i és DK-i szél fúj, a D-i területeken azonban DNy-i. Az átlagos szélesség 2,5 m/s körüli. (Forrás: Marosi S.- Somogyi S. 2010)

Vízrajz

Andornaktálya felszíni vizei között kiemelten kell említeni az Eger- patakot. Vízyűjtő területe a Heves megyén kívülre esik, a Tarkó és az Odorhegy közötti térség, valamint a Bélapátfalva körüli rész, együttesen közel 892 km² tesznek ki. A patak Felnémet és Eger városát kettészelve fut mielőtt Andornaktályára érne. Ennek köszönhetően a patak vize itt már szennyezett, amely vízminőségi állapot intézkedéseket követel. Lefolyási sebessége 1-1,5 m/s közepes vízállásnál. Az Eger-patak a Tisza vízgyűjtőjéhez tartozik. A patak teljes hossza 68 km, esése 207 m. Vízhozam ingadozása nagy, főleg tavasszal, ill. a nyári felhőszakadások idején.

Vízmerce	LKV	LNV	KQ	KÖQ	NQ
	cm		m ³ /s		
Eger-patak	0	140	0,07	0,5	55

(Eger - patak vízjárási adatai, Forrás: Eger és Körzete Kistérségi Területfejlesztési Társulás – Közös Helyi Hulladékgyűjtési Terv, 2004)

Állatvilág

Eger és környékére jellemző, hogy az állatvilág a benépesedés ellenére is nagyon gazdag, változékony. Több ritka faj is él ebben a térségben, de az Egri-Bükkalja állatvilága főleg háborítatlan madárvilágával tűnik ki.

Andornaktálya külterületein, a szeméttelép felé eső homokbányában, a Maklár felé eső homokbányában, un. Berki malomnál Maklár felé jelentős gyurgyalag (*Merops apiaster*) fészektelepek vannak, ahol rendszeresen 10-20 pár gyurgyalag fészkel.

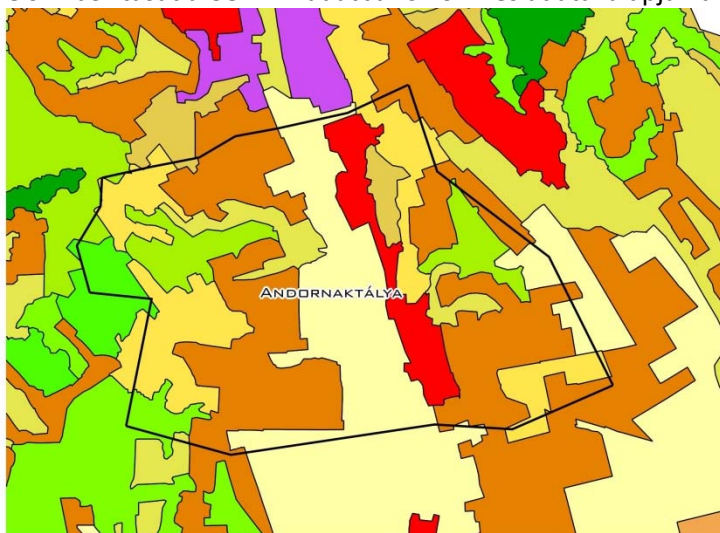
Három melegvíz feltörés (olajfúrás) található a településen, ahol gazdag az élővilág: erdei béka (*Rana dalmatina*), barna és zöld varangy (*Bufo bufo*, *Bufo viridis*), illetve a pettyes gőte (*Triturus vulgaris*) egyedei fordulnak itt elő. A hüllők közül a vízisikló (*Natrix natrix*), az erdei sikló (*Zamenis longissimus*), a ferge gyík (*Lacerta agilis*), és a zöld gyík (*Lacerta viridis*) képviselteti magát. Madarak közül a kis és a kerecsensólyomok (*Falco columbarius*, *Falco cherrug*), kis békászó sas (*Aquila pomarina*), kabasólyom (*Falco subbuteo*), vörös vércse (*Falco tinnunculus*), egerészölyv (*Buteo buteo*), holló (*Corvus corax*).

Növényzet

A község potenciális vegetációja a kistájra jellemző cseres-tölgyes, ugyanakkor mára a növényállomány jelentős változásokat mutat. Természetes növényzetét erdőtársulások és sztyepprétek alkotják. Erdőit cseres tölgyerdő maradványok mellett hárs-kőris ligetek és csereszömörccs karsztbokor-erdők adják. A sztyepprétek jellemző növényei pedig a pusztai csenkeszek, árvalányhajak, parajfélék. Botanikai ritkaság az un. Nagy- völgyben az orchidea telepek (bíbor kosbor, agrárkosbor). Említésre méltó a régi vasútállomás feletti gesztenyesor.

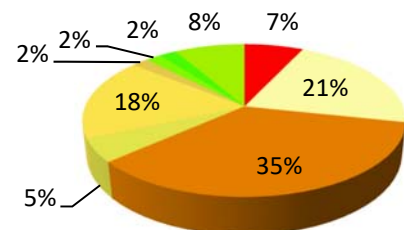
A település közigazgatási határának északi részén található a Kőlyuktető Természetvédelmi Terület nagy része is.

Felszínborítását a CORINE adatbázis 2012-es adatai alapján az alábbiak jellemzik:

Felszínborítás (CORINE adatbázis-2012)

- nem összefüggő településszerkezet
- nem öntözött szántóföldek
- szőlők
- rét, legelő
- komplex művelési szerkezet
- elsődlegesen mezőgazdasági területek jelentős természetes növényzettel
- lombleveű erdők
- vegyes erdők
- átmeneti erdős cserjés területek

Az ábrákon jól látható, hogy Andornaktálya területének nagy részét a mezőgazdasági művelés alá vont területek határozzák meg, ide tartoznak a nem öntözött szántóföldek (21%), a komplex művelési szerkezetek (18%), illetve az elsődlegesen mezőgazdasági területek (2%). A település másik jellegzetes területhasználatát a szőlőterületek adják (35%, de termő szőlőterület csupán 425ha, azaz 28%), melynek mind a gazdaságban, mind pedig a tájtörténetben jelentős szerepe van. A lakott terület mindössze a település 7%-át adja, míg a természetes növényzet a fennmaradó 17%-ot.

A szőlőtermesztés már a település elnevezésében is visszaköszön. A tállya szó a francia *taille* (vágás, irtás) szóból származik, mely valószínűleg arra utal, hogy a XI. században Magyarországra érkező

vallonok, akik Eger környékén meghonosították a szőlőtermesztést, a szőlőtelepítés előtt kiirtották a domboldal növényzetét. Andornaktályán az állattartás nem terjedt el, ugyanakkor a vulkáni eredetű riolittufa kőzet lehetővé tette a kiterjedt szőlőtermesztést. Itt kell megemlítenünk a jelentős tájértéket hordozó riolittufa dombvonulatba vájt barlanglakásokat, illetve pincéket melyek a település és a tájegység jellegzetességei is egyben.

A XX. század közepén a település határában kőolajat találtak, de kútjaik mára kimerültek.

Tájhasználat, tájszerkezet

A tájtörténet vizsgálata

A település Andornaktálya néven csak 1938 óta létezik, hiszen addig két egyedülálló község: Andornak és Kistálya területeinek egyesítésével jött létre és egészen 1945-ig Borsod vármegyéhez tartozott. Kistályát 1382-ben említik először az írásos emlékek, s egészen a 19. századig az egri prépost tulajdona volt. Nevét, mint már korábban említettük, a vallonok erdőirtásai miatt kapta. Ahogy a környező településeken is, itt is jellemzőek voltak a 13. században elterjedő barlanglakások, melyek kialakítására megfelelő alapot biztosított a dombvidék riolittufás alapkőzete. A barlanglakások a korai századokban a bányaműveléshez kapcsolódtak, később már egész települések lakossága élt bennük. Az újkorra a sziklába vájt lakások főként a szegényebb sorú népesség szükségletei lettek. A Bükk és Bükkalja területén több településen jellemzőek a tufába vájt több helyiségű lakások, mint Cserépváralja, Noszvaj, Szomolya és természetesen Andornaktálya is.

1552-ben, Eger első ostromakor a falvak lakossága a barlanglakásokban rejtőzött el. Később a falvak kihaltak, majd újra benépesültek, Andornak már 1564-re, míg Kistálya csak a töröktől való felszabadulás után, 1690 körül. Az oszmán hadsereg 1596-ban foglalta el Eger várát, s a város egészen 1687-ig török kézen volt. A barlanglakások egyébként a Rákóczi-szabadságharc idején is búvóhelyként szolgáltak. A történelem viharos évszázadai során a területet ért folyamatos dúlások következtében többször is pusztává vált, s az újránépesedés után is csekély számú lakossággal rendelkezett. Kistálya népessége 1869-ben is csak 800-900 fő körül mozgott.

A tájtörténeti változásokat és tájhasználatot leginkább a korabeli ábrázolások és térképek alapján lehet vizsgálni, ezek közül is az ún. katonai felmérések a leghitelesebbek.

Első katonai felmérés (1782-1785)

A térképen még a két különálló település látható Kis Tállya és Andornak. A felmérésen ábrázolt úthálózat jól összevethető a mai viszonyokkal, jól látható például, hogy az M3-as autópályát Egerrel összekötő 2501-es számú út nyomvonala már a XVIII. században is kirajzolódott. A térkép jelöli a templomot mai helyén, mely akkoriban Kis Tállya településhez tartozott, illetve már akkor kialakult az úti- vagy sorfalvakra jellemző településszerkezet. Ekkor még igen csekély kiterjedéssel rendelkezett mindkét község.

Megjelenik továbbá az Eger patak völgye is a fő útvonallal párhuzamosan. Nagyobb gyepterületeket, legelőket főként a patak mentén ábrázol a térkép, míg a szántók kiterjedése viszonylag nagy. Erdős területek

mérete viszonylag csekély, a legjelentősebb talán az Andornak területén Fasan Gar (fácános kert?) néven jelzett erdőség. A többi erdőterület a falvaktól távolabb helyezkedik el. Jelentős még ezen túl a szőlőterületek aránya. Jól látható, hogy a térkép főként Andornak területén jelez összefüggő szőlőterületeket, ez talán annak tulajdonítható, hogy ez a község hamarabb benépesült, mint Kis Tállya, s így itt már kialakulhatott újból a szőlőkultúra.

Második katonai felmérés (1806-1869)

A második katonai felmérés térképén még szintén Kistállya és Andornak szerepel. A 2501-es út mellett már határozottan megjelenik a mai 2502-es, Mezőkövesdre vezető út nyomvonala is. Ezen az ábrázoláson már jól elkülöníthetőek a különböző minőségű és rangú útvonalak is, illetve megjelenik egy újabb nyomvonal, mely a mai Maklár-Eger vasútvonallal azonosítható. Az első felmérés időpontjához képest megnövekedett a települések mérete, új utcák épültek ki, s már igen csekély távolság választotta el a két falut.

Andornakon 1836-38 között épült klasszicista stílusban a Mocsáry Kastély, mely a két korábban említett út találkozásánál található. A kastély ma is áll, jelenleg szociális otthonként működik. Az első felméréssel szemben ez a térkép nem illeti külön névvel a korábban Fasan Gar néven említett területet, azonban jól látható, hogy a terület park jellegű kialakítást kapott, melyet sétautakkal tettek hangulatossá. Ekkor épült meg a mára lepusztult parkban álló gloriette is, mely még tájképibb jelleget kölcsönzött a területnek. A második felmérésen jól látszik, hogy jelentősen nőtt a szőlőterületek aránya, s immár Kistállya területén is megjelentek szőlőfoltok. Ebben az időszakban szinte összefüggő szőlőterület jött létre a Nagy Szőlőhegy vonulatának domboldalain.

Harmadik katonai felmérés (1869-1887)

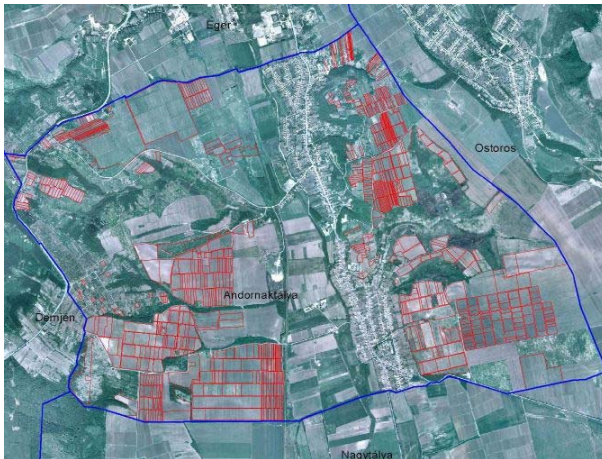
A harmadik katonai felmérés érdekessége, hogy ábrázolásmódja sokkal inkább mérnöki jellegű, mint a korábbi felméréseké. Továbbá, hogy Andornaktálya esetében ez az első ábrázolás, ahol már több földrajzi elnevezés is megjelenik, mint Gyilkos dűlő, Parti földek, Berki malom. A két település szerkezete és kiterjedése nem változott, az utak nyomvonalai is megmaradtak, ugyanakkor még szembetűnőbb hierarchiájuk megjelenítése. Az előző térképtől eltérően már a ma is használatos vasútvonal jelzése látható. Jelentős változások a művelési területek kiterjedésében nem láthatók. Eltérések főként a kastélyhoz - mely a térképen németül, Schloss

néven van feltüntetve – tartozó park környékén figyelhetőek meg. A tájképi jellegű sétautak eltűntek, s a park körül több legelő cserjésedésnek indult.

Magyar Királyságról készült térkép (19. század végén)

A Magyar Királyságról azonos időben, a 19. század végén készített térképen szintén nem történtek jelentős változások, a szőlő-, szántó- és erdőterületek aránya változatlan, s a földrajzi nevek is azonosak.

A XX. század elején a két világháborúnak köszönhetően nem voltak jelentős változások a tájhasználatban. A II. világháború után teret nyert a szocializmus, s megkezdődtek az államosítások, melyek jelentősen megváltoztatták a táj képét. Több kisebb szántóföldet vontak össze, s alapjában változott meg a hagyományos tájhasználat. A motorizáció következtében szükségessé vált az útépitéshez szükséges nyersanyagtermelés. Míg más településeken a bányászat egy jelentős iparággá fejlődött, addig Andornaktályán csak tufatelep épült. Igaz a XX. században a területen kőolajat találtak, de kútjaik mára kimerültek.

Jelenleg Andornaktálya az egeri borvidékhez tartozik, s a szőlőtermesztés az, ami meghatározza tájhasználatát. Többféle borvidéki szempontból kiemelkedő és kevésbé kiemelkedő szőlőfajtát is termesztnek a település dűlőin. Mára a szántóföldek mellett a legnagyobb kiterjedéssel a szőlőterületek rendelkeznek, melyet a mellékelt ábra is mutat.

A tájhasználat értékelése

A természeti adottságokról szóló fejezetben kiemeltük, hogy az erdő területek viszonylag szétszórtnan helyezkednek el és Andornaktályán a felhagyott kőolajkutak és üzemi területeik foglalják el a völgyeket, dombok oldalait. Andornaktálya tájhasználatát tájszerkezeti egységenként megvizsgáltuk.

1. tájszerkezeti egység

Az 1. tájszerkezeti egységet az Eger- patak, az északi és észak-nyugati közigazgatási határ (nagy részét a 25-ös főút), valamint az északi közigazgatási határral párhuzamos a Kerecsendi útból kiinduló földút határozza meg. A terület jelentős, mintegy 35- 40%- ot kitevő részén a már említett MOL kutak, telephelyek találhatóak! Többségük elhanyagolt, erdős, bozótos terület, néhol rendezetlen épületek, agyagdepók. Ezen a területen, a völgyi részeken szántó (2- 4 osztályú) és gyepterületek, a magasabb térrészekeken szőlő (szőlőparlag) területek a meghatározók. Pontosan az északi határnál található a Kőlyuktető TT, amely egy génbank az Eger környékén jellemző szőlőfajták eredeti fennmaradását hivatott biztosítani. A szőlő mellett jelentős egykori nagyüzemi gyümölcsösök maradványai, felújított állományai is jellemzők az 1. tájszerkezeti egység déli határán, valamint a 25-ös főút mellett.

Az idegen nagyváros közeli tájhasználat elemei is jelen vannak a 1. tájszerkezeti egységben. Művelt, de többnyire műveletlen hétvégi házas kiskertek (feltört épületek) találhatóak a Kerecsendi út

mentén, valamint a 25-ös főút két oldalán.

A település északi határán a Kőlyuktető TT felett hatalmas vasoszlopokból állófolyamatosan továbbfejlesztett transzformátor állomás található. A fő közlekedési utak mellett (25-ös út, Kerecsendi út) a Füzesabony- Eger vasút vonal is végighalad a területen a patak völgyben, az Eger-patakkal párhuzamosan.

2. tájszerkezeti egység

A 2. tájszerkezeti egység az 1. tájszerkezeti egységtől délre helyezkedik el az Eger- patak, a nyugati és déli közigazgatási határ között. Ebben a 2. tájszerkezeti egységben is található olajkút és üzemi terület, de jellegzetes kisebb mennyiségben. A szőlőterületek művelésének esztétikai állapota is kedvezőbb itt az andornaki részen. A völgyközeli részeken itt is a szántó területek (2- 3 osztályú) jellemzőek, a magasabb területrészekben azonban a szőlő a meghatározó. A több hektár nagyságú táblákat művelik, —jelentős az idei új telepítés is— s parlag csak a kisebb néhány száz öles parcellákra jellemző Eger- város közelségét, jól mutatja a Mihály- tető hétvégi házas üdülő terület. Ez a határrész Andornaktályától teljesen független és egy minőségi nyaraló-, üdülőterület alakul ki, saját polgárvédelemmel. A 25-ös úttól beljebb eső részek kevésbé műveltek.

Az egyéb települést szolgáló funkciók a 2. tájszerkezeti egységre is jellemzőek.

A Kerecsendi út torkolatától délre eső egykori nagy szeméttelep rekultiválásra került és ma gyepterület, illetve művelt szántó található a vasút mellett. A vasút és az Eger- patak közötti részen néhány lakóépület, szántóterület (sz2), gyepterület, a volt TUFA telep található.

A Nagyrét dűlőben déli határon VÍZMŰ terület, az Eger-patakon átvezető úthoz közelebb, a szántók között új szennyvíztisztító telep áll.

3. tájszerkezeti egység

A település délkeleti határrészét —a volt Andornak település— tartozik a 3. tájszerkezeti egységhez. Az Eger-patak keleti oldalán helyezkednek el a települések közvetlenül a patakra ráépülve. Külterületi rész is egyetlen erdőfolt a Mocsáry kastélyelvadult kertje található sarkon az árván maradt Glorittel. A határ kelet felé emelkedő részein zömmel szőlőültetvények találhatók.

Szántó, gyepek a délkeleti sarokban vannak. Azonban a szántóföldek minősége 5-7. osztályú, kifejezetten gyenge —kétséges teszi a művelés gazdaságosságát.

A temetőtől keletre, a régi pincék, barlanglakások, a riolittufába vájt építmények találhatóak, valamint korábbi időszakok temetői.

E rész felett közvetlenül több felhagyott MOL- kút és telephely van, valamint egy jelentős mértékig befásodott bánya. A gyepek, bozotos területek ökológiai szempontból jelentős értéket képviselnek.

4. tájszerkezeti egység

A település északkeleti, Egerrel közvetlenül határos településrésze tartozik ebbe a 4. tájszerkezeti egységbe. Az egykori Nagytálya belterülete viszonylag nagy és az alaptérkép tanúsága szerint a magánosítás, kárpótlás során ez az Egerhez közeli határrész. A vizsgálatok szerint több helyen történt más kisebb, nagyobb terület belterületbe vonása az utóbbi években. Jellemző a tufába vágott pincék, építmények esztétikai és jogi rendezetlensége, a tájképvédelmi, turisztikai szempontok háttérbeszorítása az Eger- Maklár főút szűk, hatalmas forgalma által egyébként is hátrányosan érintett településrészen.

A kárpótlás során a földterületek, a nagyüzemi szőlőterületek ilyen mértékű, spekulatív felaprózódása mind a földek művelését, mind a területek egyéb hasznosítását, pl. infrastruktúra kiépítését rendkívül nehezíti.

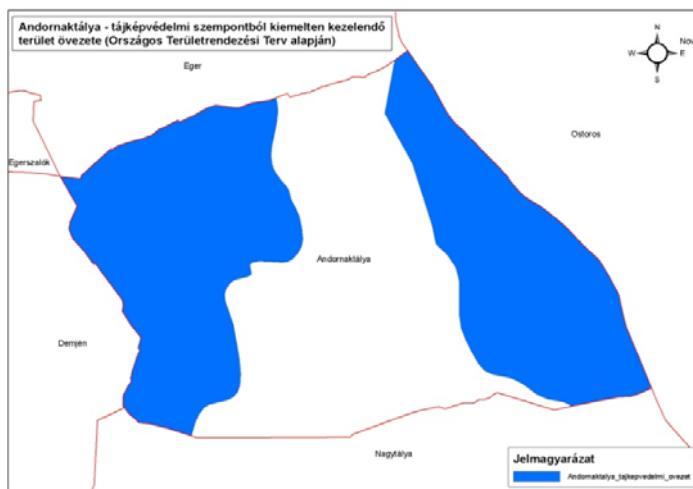
A változatos terepviszonyok, az alkalmatlan telekformák, telekméretetek, a konkrét fejlesztési célok ismeretében egy letisztult út és infrastruktúra hálózat megtervezését követően gondolhatóak újjá.

Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

Andornaktálya a Bükk-hegység előterében fekszik. Annak ellenére, hogy mind a Mátrai Tájvédelmi Körzet, mind a Bükki Nemzeti park szerves közelségben található Andornaktályán a Kőlyuktető védett szőlőterületein kívül nincs országos jelentőségű védett természeti terület.

A hegységelőtéri határrész több figyelmet érdemelne, de feltehetőleg a magasabb érdekeket szolgáló kőolaj bányászat, a rengeteg kőolajkút az akadálya az ilyen típusú fejlesztéseknek.

Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

Heves megye területrendezési terve szerint Andornaktálya Demjénnel, illetve Ostorossal határos külterülete tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület.

Az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2.§-a, a Fogalom meghatározások között határozza meg a tájképi egység és a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület fogalmát: „Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület: országos területrendezési tervben megállapított, kiemelt térségi és

megyei területrendezési tervben alkalmazott övezet, amelybe a természeti adottságok, rendszerek, valamint az emberi tevékenység kölcsönhatása, változása következtében kialakult olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak.

A tájképi egység: „tájban előforduló és vizuálisan összetartozónak tekinthető természetes és antropogén tájlemek együttese, amely a látvány szempontjából meghatározott karakterrel jellemezhető”.

Az OTRT 14/A §. pedig rögzíti, hogy: ” (1) A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete területét a kiemelt térségi és megyei területrendezési terv és annak alapján a településszerkezeti terv pontosítja.

(2) Az övezet (1) bekezdés szerint pontosított lehatárolása által érintett területre a kiemelt térség és a megye területrendezési tervének megalapozó munkarésze keretében meg kell határozni a tájjelleg helyi jellemzőit, valamint a település teljes közigazgatási területére készülő településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egység és a természeti adottságokhoz igazodó hagyományos tájhasználat helyi jellemzőit.

(3) Az övezet (1) bekezdés szerinti pontosított lehatárolása által érintett területre a tájképi egység és a hagyományos tájhasználat fennmaradása érdekében a helyi építési szabályzatban meg kell határozni a területhasználatra és az építmények tájba illeszkedésére vonatkozó szabályokat.

(4) A helyi építési szabályzat az építmények tájba illeszkedésének bemutatására látványterv készítését írhatja elő és készítésére vonatkozó követelményeket határozhat meg.

(5) Az övezetben bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

(6) Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatokat, erőműveket, kiserőműveket a tájképi egység megőrzését és a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető

műszaki megoldások alkalmazásával kell elhelyezni.”

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete nagysága a HMTrT-ben 662,85ha, ennek az 5 %-a 33,14ha, így 629,71 és 696ha között kell legyen a településrendezési tervben pontosított övezet nagysága.

Az OTrT övezeti előírása rögzíti, hogy a településrendezési eszköz megalapozó vizsgálata keretében meg kell határozni a tájjelleg megőrzendő elemeit, elemegyütteseit, valamint a tájképi egységhez igazodó hagyományos tájhasználat elemeit.

Andornaktályán a tájjelleg meghatározó elemei a nagy kiterjedésű, összefüggő, épületmentes szőlőültetvények, néhány gyümölcsültetvény, valamint a múlt századi kőolaj kitermelés helyszínei az olajkutak és az olajkutakhoz vezető utak, a kutak védőterületei, egyéb olajkitermeléshez kapcsolódó szerkezetek, építmények. A kőolajtermelés a készlet kitermelése következtében szünetel, a kutakat és a környezetét pedig egyre intenzívebben növi be a bozót, az erdő.

Ez az állapot attól függően, hogy a MOL mit tervez a felhagyott területekkel —kedvezőbbé fordítható és az erdősítés tudatos folyamatával, egyéb tájhasználati elemek befogadásával a jelenlegi tájhasználat és tájkép gazdagítható.

A másik sajátos elem a riolittufába vájt pincék, barlanglakások nagy száma és viszonylag rendezetlen használata. A településszerkezeti szempontból fontos részeken részletes szabályozással, infrastruktúra ellátással kell ezeket a részeket fejleszteni.

Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló terület, érték, emlék

Andornaktálya község területének északi részén (0208/2, 0210/1–2 hrsz), 67,88ha-on található a 11/1998.(V.6.) KTM r. értelmében országos jelentőségű természetvédelmi terület, a Kőlyuk-tető. A védetté nyilvánítás célja a jelentős tájképi értékekkel rendelkező szőlőültetvény fenntartása, biztosítva ezzel a térségi borvidékekre jellemző fajták, valamint a szőlő fajtagyűjtemény génbanki funkciójának megőrzését is. Mivel a terület bizonyos szőlőfajták törzsültetvényeinek fenntartását és létesítését szolgálja, ezért bárminemű

egyéb gazdálkodási tevékenység a területen nem engedélyezett. A Biológiai Sokféleség Egyezmény kihirdetéséről szóló törvény alapján a génforrások megőrzésére irányuló tevékenységek során nemzetközileg egyeztetett, standard módszertani ajánlásokat és előírásokat kell alkalmazni.

Az Egri Kőlyuk-tető Természetvédelmi Területen az alábbi szőlőfajták és klónok találhatóak:

- Blauburger (anyatókék, törzsültetvény)
- Kékfrankos M. 6/44 klón (törzsültetvény)
- Rajnai rizling T68. klón (génbank)
- Medina (génbank)
- Zöldveltellíni 133. klón (anyatókék)
- Chardonnay (anyatókék)
- Szürkebarát 34. klón (anyatókék)

- Szürkebarát B.10. klón (génbank)
- Tramini Fr. 46-107. klón (génbank)
- Nemes olaszrizling (génbank)
- Olaszrizling P.2. klón (génbank)
- Olaszrizling B.5. klón (génbank)
- Királyleányka (génbank)
- Ottonel muskotály D. 90. klón (génbank)
- Csemege fajták (12 génbanki tétel)

Nemzeti Ökológiai Hálózat

A természet védelméről szóló 1996. évi. LIII. tv 53.§-a alapján váltak kijelölhetővé az ökológiai folyosók. Az OTrT- ben országos övezetként meghatározott ökológiai hálózat a Heves megyei területrendezési tervben pontosításra került. A településrendezési terv készítése során szükséges az érdekelt államigazgatási szervek állásfoglalása alapján lehatárolni az ökológiai hálózat egyes övezeteit oly módon, hogy a megyei övezetek területe az egyes települések közigazgatási területén +/- 5 %-nál nagyobb mértékben ne változzék. A településrendezési terv készítése során az ökológiai hálózat pontosítása a természeti értékek és rendszerek megőrzését szolgálja.

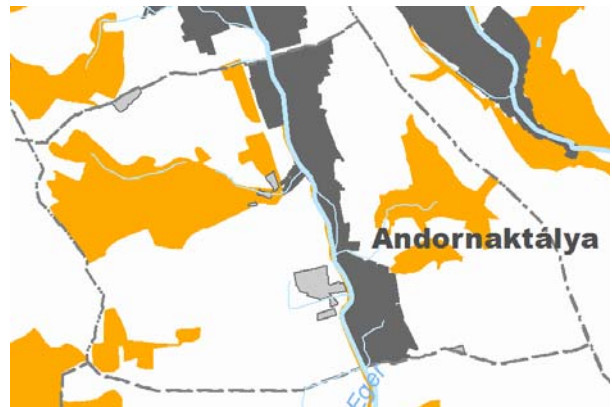
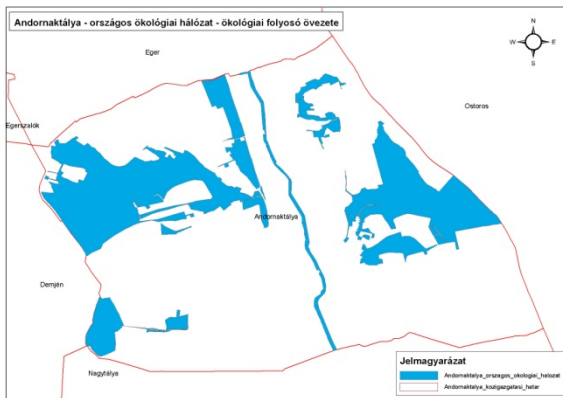
A Nemzeti Ökológiai Hálózat jelentősége az élőhelyek folytonosságának biztosításában, van, amely élőhelyek a flóra és a fauna elemeinek megfelelő életteret biztosítanak. Az egyes magterületeket folyamatos vagy megszakadó ökológiai folyosók kötik össze biztosítva az élőlények terjedését.

Andornaktályán az ökológiai hálózat három övezetéből az ökológiai folyosó övezete található meg, amibe a település erdős, bozótos, néhol gyepes korábbi kőolaj kitermelő kutak és azok védőterületei soroltattak be.

Az Országos Ökológiai hálózat övezetben csak olyan övezet jelölhető ki, amely a természetes és természetközeli élőhelyeket és azok kapcsolatait nem veszélyezteti. Bányászati tevékenységet folytatni csak a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó előírások alkalmazásával lehet

Az OTrT felhatalmazása alapján Heves megye Területrendezési Terve tartalmazza a fenti övezetek lehatárolását, amelyeket a településrendezési terv készítése során kell ingatlan (telek) határokra pontosítani. A Bükki Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatásként megküldte az ökológiai hálózatba tartozó ökológiai folyosó övezetét digitális adathordozón, amely kismértékben eltér a Heves megyei TRT övezeti szabályozásától. Ezt az eltérést a tervezés során pontosítani, egyeztetni kell, abban a tudatban, hogy a magasabb rendű tervek figyelembevételével a településtervezés során törvényileg kötelező.

A HMTrT TeIR- be elérhető adatai szerint az ökológiai folyosó területe Andornaktályán 351,61ha —a teljes közigazgatási terület 21 %-a. A településrendezési terv +/- 5 %-os mértékben térhet el ettől az értéktől, azaz a településrendezési tervben 334,03 és 369,19ha közötti nagyságú terület lehet a pontosítást követően az ökológiai folyosó területe.

Az Ökológiai Hálózat elemeire a 2003. évi XXVI törvény –Országos Területrendezési Terv– 17-19.§.-i vonatkoznak:

Ökológiai folyosó övezete

Az ökológiai folyosó övezetében új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, kivéve, ha:

- a települési területet az ökológiai folyosó vagy a magterület és az ökológiai folyosó körülzárja, és
- a kijelölést más jogszabály nem tiltja.

Az (1) bekezdésben szereplő kivételek együttes fennállása esetén, a beépítésre szánt terület területrendezési hatósági eljárás alapján jelölhető ki. Az eljárás során vizsgálni kell, hogy biztosított-e az ökológiai folyosó természetes és természetközeli élőhelyeinek fennmaradása, valamint az ökológiai kapcsolatok zavartalan működése.

Az övezetben a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózatok elemeinek nyomvonala, az erőművek és kiserőművek az ökológiai folyosó és az érintkező magterület természetes élőhelyeinek fennmaradását biztosító módon, az azok közötti ökológiai kapcsolatok működését nem akadályozó műszaki megoldások alkalmazásával helyezhető el.

Az övezetben új külszíni művelésű bányatelek nem létesíthető, meglévő külszíni művelésű bányatelek nem bővíthető.

Egyedi tájértékek

Öreg kocsányos tölgy	
<i>EOV koordináta</i>	752680, 278974
<i>Pontos helyszín</i>	Zúgó-völgy, Rózsa utca felett, a régi katolikus temető mellett.
<i>HRSZ</i>	071/9
<i>Tipizálás</i>	Fa
<i>Főbb jellemző</i>	Az idős fa a temető szélén áll. A tölgy magassága kb. 20 m, a korona szélessége kb. 15-18 m. K-i irányban szőlők, D felé gyep és kis kertek találhatóak. Körülötte orgona, kőris, akácok és cserjék vannak.
Régi tufabánya	
<i>EOV koordináta</i>	752806, 279317
<i>Pontos helyszín</i>	Zúgó-völgy
<i>HRSZ</i>	071/10
<i>Tipizálás</i>	Külszíni fejtés, fészkek
<i>Főbb jellemző</i>	A völgy oldalába vágott felhagyott bánya fala közel félkör alakú, kb. 100 m hosszú és 20-30 m magas. Nem teljesen függőleges, lépcsőszerűen emelkedik. Túlnyomó részt természetes módon rekultiválódik, nyílt tufafelszín már csak elvétve van. A

	rezgőnyár mellett megjelent a kocsányos tölgy és a cseresznye is . A bánya legfelső részén a tufa fölött kb. 1 m vastag homokréteg húzódik. Ebben a rétegben gyurgyalag költ és kuvik is többször próbálkozott.
Magányos nyárfa	
<i>EOV koordináta</i>	752126, 278427
<i>Pontos helyszín</i>	Az Eger-patak partján, a patakon átívelő József Attila úti hídtól 60 méterre É-ra.
<i>HRSZ</i>	102
<i>Tipizálás</i>	Fa
<i>Főbb jellemző</i>	Idős fehér nyár a szántó szélén, a patak közelében. Kb. 25-30 m magas, a korona szélessége kb. 10-12 m.

3.4.1.1.2. Épített környezet

A terv részletesen foglalkozik az épített környezet értékeivel és az örökségvédelmi hatástanulmány bemutatja a műemlékeket a helyi védelemre szánt építményeket és a régészeti területeket. A felsorolt értékeket a szabályozási terv tartalmazza, biztosítva ezzel az örökség fennmaradását.

Az új jogszabályok következtében a helyi értékek védelméről a településkép-védelmi rendelet rendelkezik. A szabályozási terv ennek ellenére jelöli a helyi védelemre javasolt értékeket ám a szabályozásuk nem a HÉSZ feladata.

3.4.1.2. A terület jelenlegi zajterhelésének ismertetése

A zajterhelés általában a közlekedésből esetleg nagyobb ipari, mezőgazdasági feldolgozó üzem működése során kibocsátott zajokból jöhet létre.

A levegőtisztaság védelmi fejezetben említettük, hogy Andornaktályán csak kisebb jelentőségű ipari, mezőgazdasági üzemek, telephelyek találhatóak. A település ugyanakkor közvetlenül határos Eger város déli iparterületével és a hatályos terv szerint Andornaktályán is jelentős ipari telephely fejlesztés várható, különösen az épülő gyorsforgalmi út átadását követően.

A közlekedésből eredő zajterhelés elsősorban a Mezőkövesd- Eger, ill. a M3- autópálya Eger közötti országutak mentén, különösen azok belterületi szakaszán számottevő. A belterületi zajterhelés a gyorsforgalmi út átadását követően jelentősen mérséklődni fog.

A közlekedésből származó zajterhelési határértékeket a területen, a 27/2008.(XII.3.) KvVM–EüM rendelet melléklete alapján az alábbi táblázat tartalmazza:

Közlekedési zajtól származó határértékek:

Zajtól védendő terület	Kiszolgáló úttól, lakóúttól származó zajra		Az országos közúthálózatba tartozó mellékutaktól, a települési önkormányzat tulajdonában lévő gyűjtőutaktól és külterületi közutaktól származó zajra	
	nappal 6-22 óra	éjjel 22-6 óra	nappal 6-22 óra	éjjel 22-6 óra
Üdülőterület	50dB	40 dB	55 dB	45 dB
Lakóterület (falusias, kertvárosias), különleges területek közül az oktatási létesítmények, temetők területe, zöldterület	55 dB	45 dB	60 dB	50 dB
Gazdasági terület	65 dB	55 dB	65 dB	55 dB

3.4.1.3. A terület jelenlegi levegőtisztaság – védelmi állapota

Andornaktálya területén — amint a bevezető összefoglaló mondatban is említettük— a közlekedés kivételével nem található jelentős légszennyező létesítmény.

Andornaktálya a 4/2002 (X.7.) KvVM. rendelet alapján a 10. légszennyezettségi zónába tartozik.

A különböző irodalmi adatok alapján Andornaktálya levegő-minősége a belterületi forgalmas útszakaszok melletti lakóterületek kivételével kedvezőnek minősíthető. Miután a településen nincs jelentősebb légszennyező létesítmény, a levegő minőségét – ahogy említettük – a közlekedés mellett a lakossági fűtés és a veszélyezteteti.

A gépjármű közlekedés során korom, por, szénhidrogének, ólom, kén- és széndioxid jut a környezetbe. Elsősorban az átmenő forgalom okoz gondot az – Eger, ill. a M3-as autópálya- közötti országúton folyó közlekedés, valamint a település nyugati részén lévő 25. számú főközlekedési úton történő forgalomterheli a levegőt és a környezetet. Mért adataink nincsenek, a helyszínelés tapasztalatai szerint ez a szennyezés azonban a belterületi szakaszokon helyenként és időnként számottevő.

A gázhálózat csaknem teljesen kiépült, de a magas üzemelési költségek következtében a lakosság egy része fával (is) fűt. A nagykiterjedésű erdőségek közelében fekvő településben ez teljesen természetes. A fatüzelés azonban a levegő nagyobb mértékű szennyezésével jár, mint a gázfűtés és télen nitrogéndioxid, korom, kéndioxid- és szénmonoxid is kerül a levegőbe. Ez a szennyezés azonban az egészségügyi határértéket nem éri el.

Olyan mértékű ipari tevékenység, amely a levegő minőségét veszélyeztethetné, nincs a településen. Az állattartó istállók nincsenek, egyébként sajnálatosan az állattartás is jelentős mértékben visszaesett.

Gondot a nagykiterjedésű bozotos és parlagterületek – zömmel a felhagyott olajkutak területe, illetve a gondozatlan egykori legelő és rétterületek - jelentenek, amelyekről allergén anyagok kerülhetnek a levegőbe. Ideális lenne ezen területek tisztítása, de az legalább akkora feladat mint az állattartás, az állandó művelés.

3.4.1.4. A terület felszíni, felszín alatti vizeinek állapota

Andornaktálya területén néhány forrás és több kisebb időszakos vízfolyás található, amelyek a felettük lévő dombok rétegeiben összegyűlt vizekből táplálkoznak. A település közepén halad keresztül a legjelentősebb vízfolyás az Eger-patak.

A kisebb vízfolyások az Eger- patakba torkollanak.

A források főleg a falutól keletre és nyugatra lévő völgyekben területen fakadnak. A természetvédelmi részben kiemeltük, hogy az 5 liter/ percnél nagyobb vízhozamú források a természet védelméről szóló törvény szerint a törvény erejéig

A vízfolyások és források minőségéről részletes mérési adatokkal nem rendelkezünk.

A község keleti részén, a felső északi szakaszon a Marinka völgyből érkezik egy vékony árok. A Zúgó-völgyben illetve Szállás völgyben két nagyobb időszakos vízfolyás található. A Szállás-völgyben két forrást is jeleznek a térképek. Délen a Rózsa-hegy aljából indul egy kisebb patakmeder az Eger patak felé.

A község nyugati oldalán az Olajosok útjával párhuzamosan kanyargó völgy alján folyik egy patak, amely két forrás vizét is viszi az Eger-patakba.

Fennt a közigazgatási határon a Kőlyuktetőről vezet egy árok az Eger- patak völgyébe

A külterületi tájhasználatban a szántóföldi művelés csökkenése következtében a mezőgazdasági eredetű szennyezések csekélyek. Jelentősebb talajszennyezés az intenzívebben beépített kertés mezőgazdasági területeknél valószínűsíthető.

A település magasabb részein ahol erdővel, gyepvel borított a földfelszín és épület sincs a területen, és a szőlőművelés is kevésbé intenzív, a felszíni és felszín alatti vízkészlet nem veszélyeztetett.

Az alacsonyabb részeken különösen a település környékén a kommunális szennyvizek szennyezték a felszín alatti vizeket. Az 1990- es évek végén igen jelentős beruházás volt a csatornahálózat kiépítése. A teljes körű szennyvíztisztítás megoldása, mind a település fejlődésének érdekében - újabb vállalkozások letelepedését is lehetővé tevő fejlesztések – mind a fenntartható fejlődés szempontjai miatt elengedhetetlen.

A csatornahálózatra való rákötés kötelezésével és ellenőrzésével biztosítható a felszín alatti vízszennyezés csökkentése. Andornaktályán a szennyvízelvezetésről, kezelésről a Heves Megyei Vízmű Zrt. gondoskodik.

Andornaktálya a „7/2004 (XII.25.) KvVM rendelet alapján a felszíni víz szempontjából fokozottan érzékeny települések közé tartozik illetve a 27/2006 (II.7.) kormányrendelet „a vizek mezőgazdasági eredetű nitrát szennyezéssel szembeni védelméről” szerint nitrát érzékeny terület. A fentiek miatt a vizek szennyezésének megakadályozása alapvető fontosságú. A tervezett fejlesztéseknél, a gazdasági tevékenységek során a szennyvízelvezetés és tisztítás szakszerű megoldását meg kell valósítani, a szerves anyagok, vegyszerek talajba, vízbe való bejutását meg kell akadályozni.

3.4.2. A környezeti állapot egyéb jellemzőinek leírása

A tervben javasolt változtatások alapján a környezeti állapotot veszélyeztető egyéb környezeti hatások bekövetkezése a terv távlatán – 10 év – sem várható.

A Heves Megyei Területrendezési Terv az andornaki határ külterületi részein mezőgazdasági területeket határoz meg. A településrendezési terv figyelembe véve a magasabb rendű területrendezési terveket, programokat, koncepciókat és a helyi igényeket a táji-természeti adottságokkal összhangban lévő fenntartható tartalmú tájhasználatot szabályoz.

3.4.3. A fennálló környezeti konfliktusok, problémák leírása és mindezek várható alakulása, ha a terv nem valósul meg.

Alulhasznosított kiváló termőhelyek

Andornaktálya a szőlő termőhelyi katasztere szerint kiváló ökológiai adottságú termőhelyekkel – szőlő, gyümölcs – rendelkezik, amelyek részben alulhasznosítottak és emellett nagy a parlagterületek kiterjedése is. A dombos külterületi határrész csak nem 65 %-a kiváló termőhelyi adottságú – a szőlő termőhelyi kataszter I. osztályába tartozó – mezőgazdasági terület. A termelési, tájképi veszteség mellett gond a korábban általánosan elterjedt, tájhasználati kultúra (szőlő, gyümölcs) stagnálása.

Az alulhasznosított kiváló szőlő- és gyümölcstermőhelyek kedvezőbb hasznosítására ösztönöz a településrendezési terv az országos és megyei koncepcióknak, stratégiáknak (OFTK, Nemzeti Vidékfejlesztési Stratégia, Megyei területfejlesztési Program) megfelelően. A terv megteremti a lehetőséget a családi, a korszerű kisüzemi gazdálkodás kiterjedésének ezeken a kiváló területeken és felhívja a figyelmet kimagasló értékére.

Gyakorlatilag ugyanebbe a témakörbe tartozik a szántó- és gyepterületek műveletlenül hagyása. A mezőgazdasági területek nagy részét nem művelik. Megszűnt az állattartás, a legeltetés, a gyepterületek befásodtak, beerdősültek, a gyengébb minőségű szántóterületek pedig begyepesedtek.

Eszétikailg kifejezetten bántó, az életminőséget rontó környezeti konfliktusnak is nevezhető, a kőolajkutak léte, de főleg gondozatlansága. A településtervező és a tájrendező hatáskörén kívül esik a bányatörvény által szabályozott kitermelési tevékenység befolyásolása.

Tudomásul véve a kőolajtermelés fontosságát, a MOL kérésének megfelelően a használaton kívüli csaknem száz(!) kutat is bányatelekként szabályoztuk. Ezáltal kevésbé valósul meg az esztétikus, az

adottságoknak kedvezőbb tájhasználat és a felhagyott gondozatlan, külterület nagy részén szanaszét elhelyezkedő kútterületek körzetében a borturizmus fejlesztése sem javasolható.

Közjóléti zöldfelületek hiánya

A meglévő zöldfelületi rendszer – a külterületi erdőkkel, ültetvényekkel, mezőgazdasági területekkel együtt – kondicionáló hatása a település léptékéből és földrajzi helyzetéből következően megfelelő. Funkcionálisan és esztétikailag azonban hiányok vannak. Ezen a potenciális vonzerőkkel – természetjárás, borturizmus – is rendelkező településen nincs jelentős nagyságú pihenőpark, szabadidős tevékenységek céljait szolgáló terület.

3.5. A terv megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti hatást kiváltó tényezők feltárása

Természeti erőforrás közvetlen igénybevételét vagy környezetterhelést közvetlenül előidéző tényezők: - mezőgazdasági területek művelésből történő kivonása

- különböző építéssel, mesterséges felület kialakításával járó fejlesztések – lásd pl.: iparterületek létesítése, gyorsforgalmi út létesítés -
- a meglévő (tervezett) létesítmények környezetre gyakorolt hatása
- a fejlesztések, az erősödő gazdaság, a fejlődő turizmus, a növekvő lakónépesség következtében növekvő vízfelhasználás, szennyvízkezelés, gépjármű forgalomnövekedés

A természeti erőforrásokat erősítő, kedvezőbb környezeti hatást előidéző tényezők:

- a külterületek, mezőgazdasági területek beépíthetőségének csökkentése a hatályos településrendezési tervhez képest
- az erdőterületek növelése
- a külterületi beépítések műveléshez, alapfunkcióhoz történő szabályozása

3.6. A terv megvalósítása esetén várható hatások, környezeti következmények előrejelzése.

3.6.1.1. A jól azonosítható környezeti igénybevételek vagy terhelések

Föld

A terv a hatályos településrendezési terv szerinti beépítésre szánt területeket hasonlóképp szabályozza és ezen túl csak egy-két, az átlagosnál rosszabb minőségű területen tesz javaslatot a termőföld művelésből történő kivonására – beépítésre szánt területté való átminősítésére – a településszerkezet szerves fejlesztésére figyelemmel. Ezen területek művelésből való kivonása az aktuális igénybevételnek megfelelően történik.

A mezőgazdasági művelés alól végleges kivonásra kerülő területekről a humuszos termőréteget a tényleges vastagságnak megfelelően meg kell menteni. Az eredeti rendeltetésnek megfelelő hasznosításig a humuszos talajt deponálni kell, és meg kell védeni az elmosódástól a szél kártételétől. A fejlesztés, beruházás kivitelezési munkái a környező termőterületek hasznosíthatóságát nem zavarhatják és semmilyen módon nem lehetnek a környező területekre károsító hatással.

Levegő

A levegőminőséget befolyásoló jelentős diffúz légszennyező forrás a közúti közlekedés, az abból eredő kipufogó gáz és porszennyezés, valamint a vegetációs időn kívül a fedetlen mezőgazdasági területek széleróziós porzása – szerencsére Andornaktályán ez kevésbé jelentős,- valamint a

szennyezett burkolt utakon és földutakon történő gépjármű közlekedés porterhelése.

A tervezett erdősítések, fásítások, útépitések a környezeti levegő kondícióját, minőségét tovább javítják, a lakótelkek kötelezően megtartandó, kialakítandó zöldfelületei is jótékonyan befolyásolják a mikrokörnyezet állapotát, levegőminőségét.

Élővilág

A terv az erdősítéssel, az utak menti fásítással, az adottságoknak megfelelő tájhasználat szabályozással, a mozaikos tájszerkezet továbbfejlesztésével, a természeti területek és az ökológiai hálózat elemeinek védelmével, a környezetkímélő mezőgazdasági művelésre történő ösztönzéssel a jelenleginél kedvezőbb helyzetet teremt az élővilág számára, amennyiben a tervezett fejlesztések működtetése során betartják a hatályos jogszabályi előírásokat.

Épített környezet

A felülvizsgálat eredményeként elkészült településrendezési eszközök, elsősorban a Helyi Építési Szabályzat alapvetően az épített értékek megőrzését a tudatosan átgondolt fejlesztések megvalósítását szolgálják, különleges figyelemmel Andornaktálya egyedi településszerkezetére.

Örökségvédelem

Az örökségvédelmi hatástanulmány 12 azonosított és további két nem azonosítható régészeti lelőhelyet tartalmaz. A településrendezési terv készítése során ezekre a lelőhelyekre, mint kulturális örökségünk részére kiemelt figyelemmel voltunk és a szabályozás során megfogalmazzuk a védelmet szolgáló intézkedéseket.

A jelenlegi területhasználat a külterületen viszonylag kismértékben veszélyezteti a kulturális örökség ezen elemeit, ezért nem javasoltunk változtatást.

A szántóföldi, ill. szőlőművelés alatt álló azonosított régészeti lelőhelyeken a használat folytatható, de a lelőhely nem károsítható. A két nagyobb régi pincét rejtő területet változatlanul erdőként szabályozott területbe hagytuk.

A régészeti lelőhelyeken a hatályos településrendezési tervhez képest nem került kijelölésre beépítésre szánt terület. Az M25 út kiépítése során érintett 10-es, 9-es, 6-os, és 3-as régészeti lelőhelyen a 496/2016.(XII. 28.) Kormányrendelet 26. §. rendelkezései az irányadóak.

A lelőhelyek e településrendezési terv több tervlapján is feltüntetésre kerülnek, és jól látszik, hogy a hatályos tervhez képest nem történt területhasználati változás.

A terv részét képező örökségvédelmi tanulmány foglalkozik részletesen a régészeti lelőhelyekkel.

3.6.1.2. A környezeti elemek rendszereire, folyamataira, szerkezetére, különösen a tájra, településre, klímára, természeti (ökológiai) rendszerre, a biodiverzitásra gyakorolt hatás

Andornaktálya területét érinti az OTrT országos jelentőségű tájképvédelmi terület övezete. Ez az övezet az országos terv 2013-as módosítása során, 2014. december 30.-val megszűnt és helyébe a „Tájképvédelmi szempontból kiemelten figyelembe kezelendő terület övezet” lépett. Miután a HMTR szerint Andornaktálya keleti és nyugati határrésze ezen övezetbe tartozik az OTrT 14/A §-ban felsorolt előírásokat, anélkül, hogy azokat a helyi településrendezési terv szó szerint megismételné, be kell tartani. Ezek az előírások fokozottan védik a táj jellegét, a táj szerkezetét, a meglévő természeti rendszereket. A külterület-szabályozás során – a kiemelkedő jelentőségű tájképvédelemre érdekében is – hangsúlyoztuk az adottságokhoz igazodó tájhasználat fontosságát és a tájjelleg megőrzését. A külterületen történő fejlesztések csak a tájjelleg erősítését eredményezhetik.

Többször hangsúlyoztuk, hogy Andornaktálya külterülete az ott található kb. 120(!) olajkút következtében meglehetősen szabdalt és az adottságokhoz igazodó tájhasználat fogalmába ezeket a többnyire használaton kívüli és elhanyagolt kutakat, mint bányaterületeket, nyersanyag lelőhelyeket

is figyelembe kell vennünk..

Jelentős nagyságú területek Nemzeti ökológiai Hálózatba sorolása is elősegíti a természeti területek megőrzését, az adottságoknak megfelelő – élőhelyeket gazdagító – mozaikos tájszerkezet, tájhasználat szabályozását. Ennek megfelelően a terv a tájra, ökológiai rendszerre, a biodiverzitásra kifejezetten kedvezően hat.

Az erdőterületek növelése illetve az ültetvény jellegű kertészeti termelésre –szőlő, gyümölcs - való ösztönzés pedig a klímaváltozás elleni védekezés szempontjából is rendkívül fontos. Az erdő kiegyenlítő, vízvisszatartó és hőmérséklet-szabályozó szerepe rendkívüli mértékben csökkenteni tudja a mikrokörnyezetben a globális klímaváltozás káros hatásait.

Zajállapotra:

A települési környezeti zajvédelem követelményeit a zaj és rezgés elleni védelme egyes szabályairól szóló 284/2007 (X.29.) Kormányrendelet és a zaj-és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008.(XII.3.) KvVM –EüM együttes rendelet határozza meg. A zajvédelmi övezeti besorolás a területhasználatnak, valamint a közúti közlekedési zaj esetén még az adott közút besorolásának függvénye.

A kijelölt északi gazdasági területek közel esnek a lakóterületekhez, így ide csak olyan gazdasági tevékenység betelepítése támogatható, aminek a kiszolgáló és ügyfélforgalma, valamint az üzemi működése nem okoz a jogszabályban rögzített határértéknél nagyobb zaj- és rezgésterhelést.

A közlekedési eredetű zaj- és rezgésterhelés megengedett zajterhelési határértékeit Andornaktálya lakóterületén a környezetvédelmi vizsgálatok és becslések alapján, amennyiben az új út megépülését követően a forgalom nagy része elkerüli a települést, a tényleges zajterhelés nem fogja meghaladni, annak ellenére, hogy tervezett fejlesztésekkel forgalomnövekedés prognosztizálható.

Az ipari, gazdasági területen a tevékenység úgy végezhető, illetve a fejlesztést úgy kell tervezni, hogy a környezetbe jutó zaj, az említett együttes rendeletben előírt zajterhelési határértéket ne haladja meg. Az üzemi eredetű zaj- és rezgésterhelés megengedett zajterhelési határértékei gazdasági területen a vonatkozó jogszabály szerint 60/50 dB nappal/éjjel értékek. A gazdasági területen folytatott tevékenységből eredő zaj és rezgésterhelés nem okozhat a lakóterületeken határérték feletti, zavaró mértékű környezeti hatást. Kertvárosias és falusias lakóterületen az üzemi eredetű zajterhelés határértéke 50/40 dB nappal/éjjel értékek. A tervben szereplő véderdő sávokat a zajvédelem szempontjából is meg kell valósítani.

Andornaktálya belterületén a közlekedést kivéve nincs jelentős zajkibocsátást okozó létesítmény, technológiai berendezés. A településrendezési terv sem ad lehetőséget ilyen tevékenység letelepedésére. A településszerkezeti és az egyéb területi adottságok megfelelőek ahhoz, hogy - a kőolaj szállítás települést elkerülő megoldása esetén, valamint az új gyorsforgalmi út elkészültét követően - a belterületen forgalom lassítás megvalósításával zajterhelésből adódó konfliktusok ne alakuljanak ki, illetve a műszaki tervezés során eleve megoldhatók legyenek. Amennyiben a gazdasági területen is lesz védendő létesítmény, úgy a nappali kültéri határérték a védendő létesítmény homlokzatánál 60 dB, a z éjszakai 50 dB, míg a beltéri helyiségek határértékei ennél kisebbek, 45/35 dB nappal/éjjel értékek.

A gazdasági övezeten belüli telephelyeknél az építhetőségi engedélyezés, telephely engedélyezés, illetve a használatbavételi engedélyezésnél minden esetben vizsgálni kell a zaj és rezgésvédelmi határértékek teljesülését.

3.6.1.4. Az érintett emberek egészségi állapotában, valamint társadalmi, gazdasági helyzetében várhatóan fellépő változások

A településrendezési terv megvalósulása, különösen az új elkerülő gyorsforgalmi út kiépítése és a szabadidő eltöltését szolgáló természetközeli sportterületek megvalósítása, a kőolajszállítás belterületet elkerülő megoldása, kedvező változásokat eredményezhet a település, a lakosság életében a környezet minőségében.

A terv javaslatai növelik az erdők, a szőlő és gyümölcs területek, a zöldfelületek nagyságát, javítják a környezet minőségét. Amennyiben az emberek egészségi állapota kizárólag ezektől függ, akkor bizonyára javulni fog az egészségi állapot.

Tekintettel arra, hogy ez egy rendkívül összetett és kevesek által kiértékelt változási folyamat és még az alapvető környezeti elemek minőségéről sincsenek mért adataink felelősségteljesen azt állítani, hogy ettől a rendezési tervtől – amely hosszú évek alatt és lassan valósul meg – biztosan jobb lesz az emberek élete, szerintünk felelőtlen. Azt lehet mondani, hogy a terv javaslatainak nagy része azt célozza, hogy valóban jobb legyen az életminőség.

A település gazdasági helyzete szempontjából a tervben meghatározott fejlesztési lehetőségek megvalósulására szükség van, hiszen ezek a változtatások a lakosság életminőségét, a környezeti állapot javulását szolgálják, elősegítik a gazdasági lehetőségek bővülését és adóbevétel növekedést jelenthetnek a település számára.

3.6.2. A közvetett módon hatást kiváltó tényezők

3.6.2.1. Új környezeti konfliktusok, problémák megjelenése, meglévők felerősödése

Az előzőekben bemutatott és értékelt környezeti konfliktusokon, a forgalom és a jelenlévő népesség növekedésén kívül egyéb környezeti problémák megjelenése nem vetíthető előre és a tervben kidolgozott szabályozás eredményeként a meglévő problémák erősödése sem várható.

3.6.2.2. A helyi adottságoknak megfelelő optimális térszerkezettől, területfelhasználási módtól való eltérés

A településrendezési terv felülvizsgálata eredményeként az általános tájhasználat az adottságoknak megfelelő tájhasználatá alakul át. A beépítésre szánt területeket a történelmileg szervesen fejlődött településszerkezethez igazodóan szabályoztuk. Az igénybe vett mezőgazdasági hasznosítású területek mennyiségének csökkentése, az erdőterületek növelése, kifejezetten a meglévő történelmi és természeti értékeket tükröző településszerkezetet erősíti.

3.6.2.3. A táj eltartó képességéhez alkalmazkodó, helyi társadalmi-kulturális gazdálkodási hagyományok gyengítése

A terv biztosítja a meglévő mezőgazdasági területek, üzemi létesítmények, azaz a mezőgazdasági használatú területek megmaradását és ösztönöz a korábbi termelési hagyományok magasabb szintű újrateremtésére. A terv az optimális területfelhasználást, az adottságoknak megfelelő fenntartható tájgazdálkodást kívánja segíteni, ezzel ellentétes javaslatot nem fogalmaz meg.

3.6.2.4. A természeti erőforrások megújulásának korlátozása

A terv a természeti erőforrások megújítását és azok fenntartható használatát tartalmazza. A kialakult tájhasználatot figyelembe véve a természeti erőforrások megújítására ösztönöz.

3.6.2.5. A nem helyi természeti erőforrások jelentős mértékű használata vagy a helyi természeti erőforrások más területen való hasznosítása

A nem helyi erőforrások használata – az elektromos energia és a gáz kivételével – nem jellemző. Természetesen a fejlesztésekhez szükséges anyag és technológia más helyről származik, de ebben igen csekély a természeti erőforrás így Andornaktálya környezetével való összefüggés nehezen értelmezhető.

3.7. A környezeti következmények alapján a terv értékelése

A korábban ismertetett környezeti következmények alapján következők állapíthatók meg:

Andornaktálya felülvizsgált, módosított településrendezési tervében tervezett területhasználat, valamint az új helyi építési szabályzat biztosítja a környezet értékeinek megtartását, a fenntartható gazdálkodás megvalósítását.

A terv megvalósulása esetén, miután az új településrendezési terv számos olyan elemet tartalmaz, amelyek minőségi változást jelentenek, a települési környezet minősége kifejezetten javulhat.

- az erdőterületek növelése
- a mozaikos, az adottságoknak megfelelő tájhasználat szabályozása
- a természeti területek és a Nemzeti Ökológiai Hálózatba tartozó területek szigorú szabályozása
- a pinceterületek lehetőségekhez képest való fejlesztése

4. A terv megvalósulása következtében várhatóan fellépő környezetre káros hatások elkerülésére, csökkentésére vonatkozó javaslatok, a tervben szereplő intézkedések környezeti hatékonyságának értékelése

A terv megvalósulása folyamatosan évek, évtizedek alatt következik be. Ez idő alatt előfordulhatnak olyan nem várt események, válságok, amelyek az egész folyamatot megváltoztatják és átértékelik a mai körülményeket.

Remélhetőleg mindezek nem következnek be és valóban megvalósul az erdőterületek növekedése, az adottságoknak megfelelő fenntartható tájgazdálkodás.

A terv megvalósulása esetén, ahogy korábban is említettük nem számolunk semmiféle környezetre jelentős mértékű káros hatás kialakulásával, ezért ennek elkerülésére, csökkentésére vonatkozó javaslatot sem fogalmaztunk meg.

Általában a településrendezési tervekben szereplő területhasználat és a szabályozás környezeti szempontból – a tervek és a tervezők szerint - kedvezőek és ezt igazolja a biológiai aktivitás számítás is. A lényeg azonban – miután ahogy említettük egy hosszú több éves több évtizedes folyamatról van szó- annak figyelemmel kísérése, hogy a tervezett erdősisítés, fásítás, a valóságban és jogilag megvalósul-e.

A tervben beépítésre szánt területként szabályozott és még be nem épült iparterületek beépítésekor kell a HÉSZ-ben és az országos jogszabályokban előírtakat betartani, hogy az építési tevékenység által óhatatlanul bekövetkező ideiglenes károkozás sem táji, sem környezeti szempontból ne jelentsen számottevő, tényleges károkozást.

5. A terv megvalósítása következtében várhatóan fellépő környezeti hatásokra vonatkozóan a tervben szereplő monitorozási javaslatok értékelése, javaslatok egyéb szükséges intézkedésekre

A településrendezési tervekben nincs külön monitoring fejezet. A 314/2012.(XI.8.) Kormányrendeletben csak a településfejlesztési koncepció illetve az integrált településfejlesztési stratégia tartalmi követelményei között szerepel a megvalósítás eszközei és nyomon követése fejezet. Sem a településszerkezeti terv (lásd említett rendelet 4. melléklet), sem a Helyi Építési

Szabályzat (lásd említett rendelt 5. melléklet), sem az Alátámasztó javaslat (lásd említett rendelet 3. melléklet) tartalmi követelményei nem tartalmazzák ezzel foglalkozó fejezetet.

Az a javaslatunk, hogy a környezet védelméért felelős államigazgatási szervek – lásd 2/2005 (I.11.) kormányrendelet 3. melléklet – végezzenek ellenőrzést a környezeti szempontból kedvezőnek ítélt változtatások, módosítások megvalósulását illetően. A terv elfogadását bizonyító önkormányzati rendelet kihirdetését követő kettő év múlva ellenőrizték, hogy zöldfelületekké, erdővé javasolt területek, megvalósultak-e, a közlekedés kevesebb vagy több terhet ró a környezetre, településre, lakosságra. Azon túl ellenőrizték, hogy van-e intézkedési terv a fasorok, zöldfelületek kialakítására és fenntartására, valamint a meglévő természeti területek, értékek (erdők, vízfolyások, források, élővilág) állapota, környezete minőségileg javult-e, vagy romlott-e. Erre, az akkor már az ország másik részén dolgozó tervező nem alkalmas.

Ugyanez igaz a környezetvédelem szempontjából fontos elemek, tényezők állapotok változására is, mint a levegő, a felszíni vizek minőségének változása, a zajterhelés mértékének módosulása. Természetesen ehhez kiinduló mérési adatok is kellenének, amelyek hiányában csak megérzésekre és emlékekre lehet hivatkozni. Ezért már most kellene a környezet védelméért felelős szervek részéről egy olyan, méréseken alapuló alap adatbázis létrehozása, amely majd ténylegesen összehasonlítható a jövőbeni állapotokkal.

6. Közérthető összefoglaló

6.1. A terv céljainak, tartalmának összefoglaló ismertetése

Az 1991. évi LXXVIII. törvény az épített környezet alakításáról és védelméről 7.§ (1) szerint: „ A településfejlesztés és a településrendezés célja a lakosság életminőségének és a település versenyképességének javítása érdekében a fenntartható fejlődést szolgáló településszerkezet és a jó minőségű környezet kialakítása, a közérdek érvényesítése az országos, a térségi, a települési és a jogos magánérdekek összhangjának biztosításával, a természeti, táji és építészeti értékek gyarapítása és védelme, valamint az erőforrások kíméletes és környezetbarát hasznosításának elősegítése.”

A tervezés során többek között figyelembe kellett venni a népesség megélhetését biztosító gazdasági érdekeket, a környezet-, a természet- és a tájvédelem szempontjait, a területtel és a termőfölddel való takarékos gazdálkodást, a tájhasználat, a tájszerkezet és a tájkép formálásának összehangolt érdekeit, különös tekintettel a víz, a levegő, a talaj, a klíma és az élővilág védelmére.

A törvény 9/B.§ szerint: (1) A településrendezés feladata, hogy a település területének, telkeinek felhasználására és az építés helyi rendjére vonatkozó szabályok kialakításával

- a) meghatározza a település összehangolt, rendezett fejlődésének térbeli-fizikai kereteit
- b) a település adottságait és lehetőségeit hatékonyan kihasználva elősegítse annak működőképességét a környezeti ártalmak legkisebbre való csökkentése mellett
- c) biztosítsa a település működéséhez szükséges infrastruktúra-hálózatot, valamint
- d) biztosítsa a település, településrészek megőrzésre érdemes jellegzetes, értékes szerkezetének védelmét.

Andornaktálya településrendezési terve ezen alaptörvény szellemében, az elfogadott településfejlesztési koncepció alapján, a környezet védelmére, az ország, a vidék fejlesztésére kidolgozott koncepciók, stratégiák, törvények, egyéb jogszabályok figyelembe vételével készült el.

A településrendezési terv kismértékben növeli az erdők területét, javaslatot tesz és a szabályozással egyértelműen az adottságoknak megfelelő, mozaikos tájhasználat kialakítására törekszik a mezőgazdasági hasznosítással jellemezhető területeken, amely egyformán segíti a gazdálkodást és az élővilág védelmét.

A védett területeket szigorúan szabályozza, és a fejlesztések esetén kiemelten érvényesíti a környezetvédelmi és tájvédelmi szempontokat. Andornaktálya külterületének keleti és nyugati széle

tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetébe tartozik, ezért az OTrT szabályait a helyi adottságokhoz igazítva beépítettük a szabályozásba.

Az egész tervezés meghatározó szemlélete a törvény előírásainak érvényesítésével az értékvédelem és fenntarthatóság. A tervezők meggyőződése, hogy a településrendezési terv megvalósulása környezeti szempontból kedvezőbb állapotokat eredményez.

6.2. A terv összefüggése magasabb szintű területrendezési tervekkel

A tervezés során figyelembe vettük az OTrT és a Heves Megyei Területrendezési Terv szabályozási övezeteit, előírásait.

6.3. Összefoglalás

Összességében megállapítható, hogy Andornaktálya településrendezési tervének javaslatai megvalósulásuk esetén többek között a település környezetminőségének javulását eredményezik. Javul mind a lakókörnyezet környezeti állapota, mind a természeti környezet minősége és kiteljesedhet az adottságokhoz igazodó területhasználat.

Kedvezőtlen változást eredményez a beépítésre szánt területek, főleg az iparterületek jelentős növelése. Ennek következtében csökken a természetközeli területek nagysága, nő a mesterséges felület, nő a forgalom, a zaj- és környezetterhelés. Ezért szerepel a szabályozási előírásokban, hogy csak olyan tevékenységek folytathatók amelyek a jogszabályokban előírt különböző határértékeket nem haladják meg.

Említettük, hogy az Eger várossal összenőtt agglomerációs településnek át kell vállalnia bizonyos települési funkciókat és az is egyértelműen várható volt, hogy az új elkerülő út, egyúttal fejlesztési tengelyként is működik majd. A terv a Megbízó kérésére, az új főközlekedési úttól nyugatra eső határrészen is jelölt ki iparterületi fejlesztésre beépítésre szánt területet.

A gond a már előbb említett, a környezet intenzív hasznosításán túlmenően az, hogy ezen iparterület egy része a borszőlő termőhelyi kataszterébe tartozó területeket -0213/4-46 hrsz.- érint. Ezen ingatlanokat a tényleges felhasználásig ki kell venni a borszőlő termőhelyi kataszteréből - földművelésügyi miniszter-, mert az OTrT – 2003. évi. XXVI. törvény 8.§ (1) értelmében: „Borvidéki település szőlő termőhelyi kataszterébe tartozó földrészlet – a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével – beépítésre szánt területté nem minősíthető.”

Az is alapvető környezeti gond, hogy a 0210/22 hrsz.-ú ingatlan az Országos Ökológiai Hálózat, ökológiai folyosó övezetébe tartozik és az előbb hivatkozott törvény 13.§ (1) szerint területén csak olyan övezet jelölhető ki, amely az ökológiai hálózat természetes és természetközeli élőhelyeit és azok kapcsolatait nem veszélyezteti. Az iparterületről pedig egyértelmű, hogy megszünteti a természetközeli állapotot a fejlesztésre kijelölt területen.

A környezeti értékelés ezért e két területen javasolja a terv átgondolását illetve a szőlőkataszter módosítását.